

Riport Berecz Andrással

-- Mit értesz ezen, hogy hagyomány?

-- Ez nagyon árnyalt a mi világunkban. Előfordul, hogy nyelvében hagyományörző egy vidék, mert a zenében már borzasztó nehéz begyűjteni azt, ami ma hagyományosnak ismerünk, másutt pedig a zenében könnyű a régiséget megtalálni, de esetleg a viselet ott már csak nagyipari termékekből táplálkozik. Ezt a mi örökségünket, amit itt a Kárpát-medencében, ráadásul nem csak magyar emberektől kaptunk -- hiszen itt a néhány nép egymásra hatásáról van szó --, hát ezt úgy kell értenünk, mint egy sok helyről egybegyűjtött kosárnyi gyümölcsöt, ami közt van körte, barack, szilva, dió, s ez együtt valamilyen ízt ad. Vannak kiemelt helyek, olyan szigetek, amiket a civilizáció nem nagyon érintett, vagy ha igen, hát hagyott még a kutatónak vagy a rajongónak vizsgálható területet, zenében, nyelvben. Erdély ilyen szempontból megkülönböztetett helyet foglal el amitt a keserű politikai helyzet miatt, amely eleve rezervátumba kényszerítette a régiséget a zenében, táncban, nyelvben. De hát ott vannak az egyéb szigetek, mint akár a somogyi nyelvjárás, amely legalább olyan kódex értékű múltat őriz, mint Csík megye vagy Moldva, sok tekintetben.

-- és nem félted azt a kosár gyümölcsöt, amit emlégettél? Mert ez egyre pusztul...

-- Te, hát az közhely, hogy félttem. Nézz oda, féltetni kevés. Mert az, hogy félti az ember, vagy ne adj' isten még el is siratja, azt az előttünk lévő generációkból már nagyon sokan megtették. Ez végtelen unalmas számomra. A kesergésen vagy a dolog féltésén túl egyet tehet az ember, hogy mindenféle magyarázkodás nélkül elkezd mentégetni, nem azért, mert indokai vannak, vagy észérvei, hanem mert egyszerűen mert szereti, semmi másért. Nem tartozom magyarázattal senkinek. Ez egy csapda, ezt mi az iskolakönyvekben tanultuk, hogy magyarázkodni kell. Ez nem egy narodnyik-mozgalom. Itt valamit mentünk, ami csak rajtunk múlik, amit ha mi meg nem mentünk, akkor elpusztul. Ez egy nép ízlése, gondolkodásmódja, gesztusai, művészete. Attól szép a világ, hogy ezerféle, és ha ez a szín eltűnik, akkor azért mi vagyunk a felelősek.

-- Ezért énekelsz?

-- Egyszerűen nem tehetek mást. Mert ez az, amit szeretek csinálni. Majd az elemzők ebbe a kérdésbe belemennek, nekem erre nincs se időm, se kedvem, nem elemzem se magamat, se mást. Ha én egy dalban fölfedezem a szépségeket, az örök szépségeket, akkor nem állhatok ellent annak, hogy énekeljek. Időszórúnek, mai embernek is eleven gondolatokat nyújtó értékrendszernek tartom a népdalokat. Nem érdekelt az a fajta szemlélet, amely múzeumban kényszerítené ezeket. Ha az ember énekel, akkor mindenféle szomorúság vagy bánat mintha nem létezne. Aki énekel, az magát is, meg a környezetét is vigasztalja. Az ének, főleg ha közösségben történik, összekovácsol. Nincs jobb megelőző gyakorlat agresszióra, gyűlölködésre, mint az együtténeklés. és nincs jobb terápia szerintem a világon semmilyen lelki betegségre, mint egy keserves. Egy keserves a jókedvet hozza vissza, akármilyen furcsán hangzik is. Annyira lecsendesíti a különféle fájdalmakat, hogy ezzel új erőre emeli föl az embert. Utána aztán már jöhetnek a táncritmusok, de amik legelőször és legmélyebből fakadnak, azok a keservek, lassúk.

-- Hangról-hangra, ritmusról-ritmusra ugyanazt éneked a közölség után?

-- Csak szeretném.

-- Szóval mindenképpen törekszel rá.

-- Igen. Minél jobban lehetetlen a dalba, de utána a magamévá tenni, tehát azon a játékon belül, amit az énekes elkövet a dallammal, azon a játékon belül játszom. Variánsok vannak, egy dal sosem ugyanaz, ha pedig lehet, minél több változatban kell megismerni őket, és a változatokban valami közös törvényszerűséget fölfedezni. Ez számomra a tökély. Persze, hogy nem mindig sikerül, de ha igen, akkor maradéktalannak érzem a produkciót. Hogy ha már él, és különféle mozgásokkal együtt képes bánni vele az ember. így tudom magamhoz igazítani a dalt.

Müllner András